

vendar tega ni moč povsod storiti, posebno ne v Nr. 3, c—h. Taki skloni so lokali po obliki, ker se tako glasijo, kakor lokal, po notranjem pomenu pa so različni od njega. Podoba je, da bi se bili taki skloni pozneje razvili, ali pa je imel jezik nekdanj za take razmere posebne sklone, ki so se s časom pogubili, in njih službo je prevzel lokal. In če ga imenujemo „Lokal“, posneto je ime po večini pomenov, vseh pa ne zapopada. Toraj se mi ne zdi pristojno, predstavljati ga v slovenskem „Mestnik“, ker tu se zaumen še bolj skerči in vsaki si misli pod to besedo le pomen kraja ali časa. Bolj pristojen se mi zdi Vodnikov izraz „Skazaven“, morda tudi „Kazavnik“(?), ali „Razmeravni“(?). Po mojih mislih bil bi izraz „Določnik“ naj boljši, ker je bolj splošen in da se raztegniti na vse pomene, kajti določuje razne razmere.

Pri tej priliki še eno prošnjo. — Večkrat sem v zadregi, kako bi v slovniškem zmislu povedal po slovenski zaumene: räumlich, örtlich, zeitlich, sinnlich, äusserlich — geistig, innerlich. Postavim: Aus der sinnlichen Bedeutung des örtlichen und zeitlichen Ausganges entwickelt sich die innerliche der Abstammung, Ursache, Veranlassung des Grundes. — Kdor vé, kako bi se dali taki zaumeni lepo izraziti, naj blagovoli razglasiti v Glasniku ali pa v Novicah, to zna tudi komu drugemu prav priti.

P. L.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah razglasuje Dav. Terstenjak.)

Device Marije kravička.

Marijin kebrič (coccinella) se pri Slovencih veli božja kravička, božja ička (v otročjem jeziku za: telička), divice Marije kravička, rusk. božija korovka, pri Čehih pa je „boži kravka“ poznamovanje za „chrysomela“, zlatega kebrička, Goldkäfer.

Nemci to živalico imenujejo: kokoško, Frauen Küchlein, Herrgotts Hühnchen, der liebe froue henje (Woeste Volksüberlieferungen str. 4) tudi: Herrgotts-Kühlein, Herrgottsöchlein, stari Indi pa: Indragôpa, Indra zum Schützling habend. Pri Litevcih se veli marijin kebrič: Dewo ozys = božja kozika. Pri Čehih se božja kravička še naravnost veli: sluničko = solnčice. V različnih tih imenovanjih vidimo razmero tega kebriča do božanstev svetlobe — solnca.

Ker se coccinella pri Slovencih veli: Device Marije kravička, je to znamenje, da je ta živalica bila ženskemu nekemu božanstvu v stari dobi posvečena, in jaz mislim da boginji: Devi,

Devani, Dzivici, katero Serbi v narodnih povestih imenujejo: Divojka, Djevojka, ktera na nebi tam stoji, kjer si Munja (Molnja, blisk) z gromom za zlate jabelka igra, ktera se imenuje v narodnih serbskih pesmah „jasnolika“, in solncu lasi opleta, mesencu pa dvor pometa, ktera sedi na zlatih srebernih stolcih, derži meč pred vhodom do raja itd. Že učeni Hanuš je dokazal, da je Deva, Devana, Dzivica *) boginja nebeške jasnote, vsa podobna gerški Palladi—Atheni (glej Pražke Noviny l. 1860 čislo 165 in prilogo teh Novin); in da ime pomenja: svetlo jasno boginjo.

Če ta živalica komu na roko sede in s persta proti kakšnemu kraju zleti, pripovedujejo Slovenci — da se bo mladič ali devica proti tistemu kraju oženil. Ravno enako mnenje o božji kravički imajo Škandinavci, kakor Afzelius (Volkssagen aus Schweden übersetzt von Ungewitter, 3. Theil str. 242) pripoveda. Upráševali smo tudi otroci, kadar se nam je božja kravička na perst vsedla, koliko let nam bo živeti in sicer tako-le:

Božja kravička,

Ljuba stvarička,

Kol'ko let

Mi bo živet'?

Zraven smo šteli: eden, dva, tri itd. Do kterega števila smo našteli, preden je odletela, do onega smo mislili, da bode terpelo naše življenje. Simrock (Kinderbuch, 141, 535.) tudi o nemških otrocih piše, da božjo kravičko uprašujejo za dolgost življenja popevaje: Sunnekieken (Sonnekühchen) ik frage di, wie lange schall ik lēwen, ên jar, twê jar? itd.

Glejte, dragi Slovenci, kakošna sorodnost vlada ne samo v jeziki, temoč tudi v veri starih arjanskih narodov Indov, Slovanov, Germanov itd. —

O konju Zelenku.

V slovenskih narodnih pesmah se večkrat imenuje konj Zelenko. Edna takošnih kraj Mure znanih pesem se glasi:

Vanč **) Zelenka jaše	Konj pa z repom maha,
Iz zelene paše,	Ide ves brez straha,
Si na konji poje	Trikrat ter zaerže,
Od Marinke svoje, —	Naj mu ovsu verže
Drage ljubice. —	Draga ljubica. —

*) Na štirskih rimskih kamnih nahajam pogosto imena Dievon, Devsa, Devso itd. brez dvombe po časti Deve. Pod Korenom fare kranjsko goriške je še kmet z imenom Devs! —

**) Vanč kraj Mure njegovavno ime za Ivan.

Ljuba z kleti stopi,
Oves z vinom škropi,
Konji ga vsipava, —

Vanči kušec dava
Draga ljubica itd.

Ker nam priroda doslej še ni zelenega konja na svet spravila, in ker z besedo zelenko Slovenci poznamljajo sivega konja (Grauschimmel), morala je beseda zelen nekdam imeti še drug pomen. V staroindiški mythologiji se solnce (surja) pelja na kolah, ktere, dva, sedem ali deset konjev, vleče (Rigveda IX, 63, 2. I, 50. 8. IV, 13. 3.). Ti konji se velé haritas, in harit pomenja: viridis. Vendar poznamovanje harit — zelen za solnčnega konja ni naravno in prikladno, zato tudi jezikoslovci mislijo, da je har popačena oblika za ghar, ktera pomenja: škropiti, sipati, svetiti, gorjeti. Takošne spremembe glasnika gh v h nahajamo tudi v drugih sanskritskih besedah, kakor: sahas za saghas, validus, fortis. Koreniki sanskritski ghar odgovarja slov: žar, in haritas bi toraj bili gharitas — žariti, žareviti konji, die brennenden, sprühenden, leuchtenden, feuerfarbenen Rosse. Sanskritska glasnika gh in h odgovarjata v slovenščini glasnikoma z in ž, na primer: gharbja, foetus slov. žrebe; sansk. hima, slov. zima; sansk. gardja, slov. žerd; sansk. vakami, slov. vozim itd. Tako iz ghar dobivamo žar, in iz har, zal, zel. Ujemajo se toraj pomeni: žolt, zelen in žarit, žarevit, v gerščini pa imamo sorodne χαλ-ρο, χρολη, χρῦσο, χλωρό itd.

Korenika zel, toraj izvorno ni pomenjala: zelen, viridis, grūn (primeri iz te korenike besede: zla-to za zalto, nemšk. Gold, gršk. χρῦ-σο za χῦρ-σο), temoč: žarit, žarevit, žarjav, brennend, sprühend, glänzend, feuerfarben, ino Zelenko toraj ni zelen, viridis, temoč zlat, žolt, žarit (golden χρῦ-σοσ) svetel konj, in se vjema v koreniki in pomenu z vedskim solnčnim konjem Harit. (Obširnije o haritu glej v Kuhnovi Zeitschrift für vergl. Sprachforsch. X. 96, 97, 98, 99, 100).

Zelenko je toraj vtegnil biti mythičen solnčen konj = vedskemu Haritu, in znano je iz točnih virnikov, da so tudi slovanski solnčni bogovi imeli konje za pridevke; tako Svetovit — Belka — Belona, Triglav Černka — Vranjca, Zelenko je toraj pripadel Jutrevitu, Jutrobogu — juternjemu solncu, ktero se žareče prikazuje na nebeškem oboku.

*) Poznamovanje Zelenko = Grauschimmel najdeš tudi zapisano v Šmigočevi slovnici.